

BASICS BEATRIX

Zanelli Ferenc szombathelyi kereskedő arcképe a szombathelyi Smidt Múzeum gyűjteményében

Pálmai Károly (1825–1860) Zanelli Ferencről (1776?–1854) festett mellképe a szombathelyi Smidt Múzeum gyűjteményének egyik darabja.¹ A festő életéről nagyon kevés forrás áll rendelkezésünkre, ugyanakkor számos művét őrzik múzeumi gyűjtemények. A Pozsonyi Városi Galéria (Galéria mesta Bratislavy, GMB) gyűjteményében három Pálmai festmény is fellelhető, amelyek közül Wilhelm Colosse portréja ugyanazt a típust jeleníti meg, mint a Zanelli kép-más: derékkép formátum, szembe, vagy előre tekintő ábrázolt, a mellény gombjai közé csúsztatott kéz – egyiküknél a bal, másikuknál a jobb –, az egyszerű öltözék, a semleges háttér, amelyen még az árnyék vetődése is azonos. A pozsonyi kép szignált és datált, 1852-ben festette. A Pozsonyi Városi Galériában egészalakos, reprezentatív I. Ferenc József portréja is megtekinthető, amelyen az uralkodó szokatlan módon a bécsi Hofburg termében áll és jobbával a Josefsplatzon lévő II. József lovasszoborra mutat. A harmadik pozsonyi képen egy helyi kávéháztulajdonos és családja látható, feltehetőleg a legidősebb leánygyermek esküvője alkalmából lettek megörökítve.²

A Soproni Múzeum egészen jelentős Pálmai anyagot mondhat magáénak. A leltárkönyvben következetesen „y” végződéssel írták a festő nevét, holott ő maga „i” be-

tűvel a neve végén szignálta alkotásait. A soproni forrásanyag Pálmait Angeli Henrik (1840–1925) festő „felfedezőjé”-nek nevezi. A történet szerint Angeli apjának fogadóját látogatta rendszeresen Pálmai, és így ismerte meg az ifjabb Angeli tehetségét. A múzeum gyűjteményében Pálmaitól 11 portré található, további három vélhetőleg, de nem bizonyítottan az ő műve.³

A szombathelyi portré is nagy valószínűséggel az 1850-es években készülhetett, de kit ábrázolt? Zanelli Ferenc materialista nevét először 1758-ban említették a városi jegyzőkönyvek. A Zanelli család, amelynek több generációja is élt Szombathelyen,⁴ 1806-tól volt lakása és üzlete a Belsikátor-

3 Ltsz.: 54.110.1 *Pálmay C.*: Karcsayné Káldy Matild arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 54.263.1 *Pálmay C.*: Krétschy cenki vadász arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 54.442.1 *Pálmay C.*: Romwalter Károly arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 54.443.1 *Pálmay C.*: Romwalter Károlyné arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 54.444.1 *Pálmay C.*: Wa...el? a fürdő tulajdonosa, vászon, olaj; ltsz.: 54.446.1 *Pálmay Károly*: Női arckép (Schwartz Miklósné?), vászon, olaj; ltsz.: 54.447.1 *Pálmay Károly*: Wa...elné?, a Schaffer család tagja, vászon, olaj; ltsz.: 54.468.1 *Pálmay C.*: Solla Mátyás arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 54.470.1 *Pálmay Károly*: Solla Mátyásné arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 54.502.1 *Pálmay Károly*: Hofer Péter arcképe, vászon, olaj; ltsz.: 60.1.1 *Pálmay K.*: Hambergerné Stöger Mária arcképe, karton, olaj. A kérdőjeles portrék Kugler György ötvös és felesége portréi, valamint egy női képmás.

4 *Tilcsik György*: Észak-Itáliából Szombathelyre. Zanelli Ferenc kereskedő letelepedése és működése Vas vármegye székhelyén a 19. század első felében. 1–3. rész. = Vasi Szemle, 2022. 1. sz. 50–69. p., 2. sz. 175–190. p., 3. sz. 299–316. p.

1 *Pálmai Károly*: Zanelli Ferenc, vászon, olaj, ltsz.: SI. 71. 1326., Smidt Múzeum, Szombathely.
2 Wilhelm Colosse, 1852, GMB, vászon, olaj, ltsz.: A 792.; I. Ferenc József, 1852, GMB, vászon, olaj, ltsz.: A 2161.; A Mahácska család, 1852, GMB, olaj, vászon, ltsz.: A 2077.

ban. A 19. század végén magát a Belsikátort is többször Zanelli utcának nevezték.⁵

Ennek a Szombathely életében jelentős szerepet betöltő, itáliai származású kereskedőnek a portréja került tehát a Smidt Múzeum gyűjteményébe.⁶ (Borító B4 kép) Festője a késő reformkor és az 1850-es évek idején lehetett a legaktívabb, működési területe elsősorban Szombathely, Sopron és

Pozsony városa volt, és legfőképpen portrékat készített. Arcképei, csoportképei, sőt reprezentatív portréi arról árulkodnak, hogy képzett festő lehetett, és megbízásainak száma pedig arra utal, a közönség kedvelte stílusát, amely a biedermeier ideáljait közvetítette. A képmások egyszerű kompozíciói, de ugyanakkor ötletes megoldásai, a ragyogó színek.

5 Szombathely, 1777–1927. Jubiláris emlékalbum. Szerk. Fehér Károly. Szombathely, 1927. LXXI. p.

6 https://savariamuseum.blog.hu/2021/02/25/hogyan_jott_letre_az_első_koroda_szombathelyen (Megtekintve: 2022. július 21.); *Keppel Csilla*: Szombathely egészségügyének története, különös tekintettel kórházainak működésére, 1823–1923. P. hD értekezés. Szeged, 2021. <https://docplayer.hu/223877120-Szombathely-egeszsegugyenek-tortene-kulonos-tekintettel-korhazainak-mukodesere.html> (Megtekintve: 2022. július 21.)